

Plan van Aanpak Plaatsingsproblematiek Weer Samen Naar School

1. Hoofdpijnen van de aanpak

Het Plan van aanpak Plaatsingsproblematiek Weer Samen Naar School gaat uit van een breedte- en een dieptebenadering. De breedtebenadering richt zich op alle samenwerkingsverbanden. Bij de dieptebenadering gaat het om maatwerk, dat wil zeggen dat er per samenwerkingsverband bekeken wordt welke knelpunten zich voordoen en wat daarvoor de beste oplossingen zijn.

Breedtebenadering

De middelen van de extra impuls (f 18 miljoen) worden nog dit schooljaar verdeeld over alle 248 samenwerkingsverbanden (zie het organogram in bijlage 1). Deze middelen kunnen samenwerkingsverbanden gebruiken om de systematiek van plaatsing te verbeteren of plaatsingslijsten te voorkomen door te investeren in de zorgcapaciteit op scholen. Er wordt, samen met de onderwijsorganisaties, een reeks maatregelen uitgevoerd die de kwaliteit bevorderen van de zorg binnen scholen.

Dieptebenadering

Inhoudelijke experts op het WSNS-gebied benaderen samenwerkingsverbanden die specifieke problemen hebben (een plaatsingslijst en/of een hoog deelnamepercentage aan het speciaal basisonderwijs). Ook kunnen verbanden die problemen hebben zich zelf aanmelden voor ondersteuning. Zij stellen samen met de experts een knelpuntenanalyse op. Daarna wordt een plan van aanpak opgesteld en uitgevoerd. De inhoudelijke experts brengen een eindrapport uit aan het Ministerie van OCenW in april 2001. Hierin bevelen ze maatregelen aan om (hardnekkige) knelpunten te bestrijden. Voor de aanpak van deze knelpunten worden tot 1 augustus 2002 nog resterende middelen ingezet.

Met ingang van augustus 2002 zal een maximum plaatsingstijd van drie maanden onderwijstijd in de wet worden opgenomen. Het Ministerie van OCenW overlegt met het onderwijsveld over hoe deze wetwijziging het meest efficiënt vormgegeven kan worden.

Het doel van deze aanpak is mogelijke WSNS-knelpunten op maat op te lossen en de plannings- en zorgcapaciteit van de samenwerkingsverbanden te versterken. Door deze versnelling worden samenwerkingsverbanden ondersteund en in staat gesteld om de plaatsingstijd van maximaal drie maanden per leerling te realiseren. Deze termijn zal dan wettelijk worden verankerd. Om tot dit maatwerk te komen, wordt uiteenlopende informatie verzameld om inzicht te krijgen in de knelpunten van de samenwerkingsverbanden en om de stand van zaken per samenwerkingsverband in beeld te brengen.

Opbouw van dit plan van aanpak

Het plan van aanpak is als volgt opgebouwd. In de inleiding (paragraaf twee) wordt ingegaan op de politieke uitgangspunten. Vervolgens wordt een eerste probleemverkenning gegeven en wordt nader ingegaan op de WSNS-systematiek. Paragraaf vijf beschrijft de aanpak en gaat in op de taken van de experts, het verzamelen van informatie en het financieel kader. Paragraaf zes bevat een overzicht van de uit te voeren kwaliteitsbevorderende maatregelen.

2. Inleiding

Het kabinet heeft extra middelen uitgetrokken om de plaatsingslijsten aan te pakken voor de toelating tot het speciaal basisonderwijs (sbao). De aanleiding voor deze beslissing was dat er op 1 oktober 1999 501 leerlingen op een plaatsingslijst stonden voor het sbao. Het kabinet vindt het onaanvaardbaar dat leerlingen, bij wie is vastgesteld dat zij binnen hun basisschool de zorg die ze nodig hebben niet kunnen krijgen, en voor wie een beschikking is afgegeven voor toelating op het sbao, hier langdurig op moeten wachten.

In het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 10 mei 2000 is gedebatteerd over de eerste voortgangsrapportage Weer Samen Naar School. De vormgeving van de extra impuls is oriënterend besproken.

In het overleg werd opgemerkt dat WSNS een succesvol beleidstraject is met zwarte kantjes. Cijfermatig boekt de systematiek van WSNS een forse winst: de uitstroom naar het speciaal basisonderwijs daalt gestaag. Maar onderzoeken laten ook andere feiten zien:

- De samenwerkingsverbanden hebben in hun eerste jaar onder de Wet op het primair onderwijs (WPO) veel tijd gestoken in organisatie en beheer. Die zijn nu op orde. Maar is dit de bedoelde richting? Gaat het er niet vooral om de zorg op de scholen te verbreden? Dat is de *raison d'être* van WSNS. Er is dringend behoefte aan een kwalitatieve inhaalslag.
- De situatie dat leerlingen op een plaatsingslijst staan en geen extra begeleiding krijgen (en soms zelfs thuis zitten) is onaanvaardbaar.
- De plaatsingstijd van leerlingen voor de toelating tot een speciale basisschool moet zo kort mogelijk zijn en maximaal drie maanden duren.

Bovendien moet er een sluitende registratie komen van de plaatsingstijden van leerlingen en moeten knelpunten in de regelgeving voor WSNS worden weggenomen.

Tijdens het Algemeen Overleg is ook gewezen op de verschillen in hoe samenwerkingsverbanden omgaan met Weer Samen Naar School: de prestaties van de samenwerkingsverbanden lopen uiteen. Veel samenwerkingsverbanden realiseren een drastische daling in het aantal leerlingen dat naar het sbao wordt verwezen. Andere hebben daarentegen problemen om voldoende middelen voor de zorg op de basisschool vrij te spelen. De Tweede Kamer gaf een duidelijk signaal af: als samenwerkingsverbanden slecht beleid voeren, dienen ze daarvoor niet beloond te worden.

Dit neemt niet weg dat echte knelpunten moeten worden opgelost. De extra middelen versterken de zorgcapaciteit binnen alle samenwerkingsverbanden. Op deze wijze – door de plaatsingstijden terug te dringen en door een kwalitatieve impuls te geven – kan het continuüm aan zorg binnen alle samenwerkingsverbanden worden versterkt.

Op basis van deze politieke uitgangspunten is toegezegd direct na de zomer met een plan van aanpak te komen. Deze notitie is daarvan het resultaat.

3. Verkenning

In deze paragraaf wordt ingezoomd op de plaatsingsproblematiek: plaatsbepaling, gegevens en mogelijke oorzaken.

3.1 Plaatsbepaling

Er is sprake van een plaatsingslijst wanneer:

- er een PCL-beschikking (Permanente Commissie Leerlingenzorg) is voor toelating tot het speciaal basisonderwijs (sbaow);
- ouders een verzoek doen tot toelating tot een sbaow-school;
- de betrokken sbaow-school dit verzoek niet (op korte termijn) inwilligt.

Plaatsingstijd is het verschil tussen de aanmelding bij een sbaow-school en de daadwerkelijke plaatsing.

Een plaatsingslijst is de laatste fase in een zorgtraject binnen een samenwerkingsverband vóór plaatsing op een sbaow-school. Voor deze fase is er een interne fase binnen de basisschool, waarbij ook interventies (bijvoorbeeld remedial teaching) hebben plaatsgevonden. Vaak volgt een fase met ambulante begeleiding, voordat ouders een PCL verzoeken hun kind te plaatsen. Deze zorg op maat tot en met plaatsing op een sbaow-school vergt logistieke planning van alle actoren binnen het samenwerkingsverband van de personele inzet van zorg, het leerlingvolgstelsel en de leerlingstromen, en de financiële middelen.

3.2 Gegevens

In tabel 1 is weergegeven hoeveel samenwerkingsverbanden te maken hebben met een hoog deelnamepercentage en een plaatsingslijst (eind 1999, gebaseerd op inspectierapportages). Eenderde van alle samenwerkingsverbanden (82 van de 248) heeft een plaatsingslijst. Van de samenwerkingsverbanden heeft negentien procent (47 verbanden) een deelnamepercentage dat hoger is dan vier procent. In totaal hebben 109 samenwerkingsverbanden een hoog deelnamepercentage en/of een plaatsingslijst. Ook blijkt dat 76 procent van de samenwerkingsverbanden met een plaatsingslijst een deelnamepercentage heeft dat kleiner of gelijk is aan vier procent.

Relatief gezien komen plaatsingslijsten vaker voor bij samenwerkingsverbanden met een hoog deelnamepercentage. De zorgmiddelen van een samenwerkingsverband zijn voldoende om circa 4,7 procent van de leerlingen op te vangen in een speciale school voor basisonderwijs (waarbij kostensoorten zoals de coördinatie van het samenwerkingsverband en het functioneren van de PCL ook van deze zorgmiddelen betaald moeten worden).

Tabel 1 Aantallen samenwerkingsverbanden naar plaatsingslijst en deelnamepercentage.

Deelname	Plaatsingslijst		Totaal
	Nee	Ja	
<= 4%	139	62	201
> 4%	27	20	47
Totaal	166	82	248

3.3 Mogelijke oorzaken

De deelnemers aan het uitvoeringsoverleg WPO (het overleg van het Procesmanagement Primair Onderwijs (PMPO) met alle onderwijsorganisaties in het primair onderwijs), een onderzoek van de Landelijke Vereniging Speciale Onderwijszorg (LVSO) en de analyse van de inspectie geven een aantal mogelijke oorzaken van plaatsingslijsten aan. Deze zijn in te delen in vier soorten: algemene, interne bestuurlijk-inhoudelijke, externe, en administratieve knelpunten.

Algemeen

- a) De kwaliteit van de zorg op de basisschool is ontoereikend.

Interne bestuurlijk-inhoudelijke knelpunten

- b) Het samenwerkingsverband kiest voor een beleid waarbij sprake is van een maximum deelnamepercentage aan het sbao.
- c) Het samenwerkingsverband reserveert zorgmiddelen.
- d) Men kiest 2 oktober als tweede teldatum, waardoor latere instroom van leerlingen in de sbao-school niet bekostigd wordt.
- e) De sbao-school is vooral ingesteld op de opvang van kinderen uit de onderbouw, terwijl er ook kinderen vanuit de bovenbouw worden aangemeld.
- f) De PCL beslist dat een leerling tot het sbao kan worden toegelaten. Een sbao-school beslist negatief over toelating.
- g) Er is sprake van instroom van jonge risicoleerlingen op wie de sbao-school niet is berekend of van wie er nog onvoldoende zijn om een groep te vormen.
- h) Er worden kinderen aangemeld voor groepen die 'vol' zijn op de sbao-school.

Externe knelpunten

- i) Huisvesting: er zijn te weinig lokalen, terwijl de gemeente geen nieuwe lokalen wenst te bouwen, bijvoorbeeld omdat de sbao-school op termijn zal krimpen.
- j) Er is geen bekwaam personeel te vinden.
- k) Er is een hoog percentage leerlingen in het sbao, waardoor er geen financiële mogelijkheden zijn. Dit kan plaatsing in de loop van het schooljaar bemoeilijken.

Administratief

- l) Ouders hebben de leerling aangemeld bij meerdere sbao-scholen, waardoor er dubbeltellingen zijn.

Ook zijn er signalen dat de bestuurlijke en beleidsmatige kracht van de samenwerkingsverbanden versterking behoeft. Er zijn tenslotte veel verschillende spelers in het spel, wier belangen niet altijd parallel lopen.

De bovenstaande inventarisatie betreft een eerste analyse en is niet volledig. Wel is het duidelijk dat er een verschillende aanpak nodig is voor de uiteenlopende oorzaken. Een samenwerkingsverband dat een strikt beleid hanteert voor het maximumpercentage sbao-leerlingen, zal een andere aanpak nodig hebben om zijn plaatsingslijsten op te lossen dan een samenwerkingsverband dat onvoldoende personeel ter beschikking heeft. Soms moet een aanpak gericht zijn op bestuurlijk-organisatorische maatregelen, soms op cultuurveranderingen.

4. Benadering van de WSNS-systematiek

De inzet van de extra middelen vraagt om een zorgvuldige benadering. Een benadering die de

systematiek onaangetast laat en ten goede komt aan alle samenwerkingsverbanden. Maar ook een benadering die knelpunten gericht aanpakt en die een differentiatie aanbrengt in de behandeling van verschillende knelpunten (maatwerk).

De extra vrijgemaakte gelden gaan niet alleen naar samenwerkingsverbanden met plaatsingslijsten. Daarmee zou een beloning gegeven worden aan samenwerkingsverbanden die de zorgstructuur nog niet op orde hebben, ten koste van samenwerkingsverbanden die met veel moeite de problemen wél opgelost hebben.

Er is geen aanleiding om de systematiek van WSNS te veranderen. Bij de vormgeving van Weer Samen Naar School is er bewust voor gekozen om geen maximum op te leggen aan de omvang van de speciale basisscholen. Kinderen die de zorg van de speciale basisschool nodig hebben, kunnen daar dus altijd terecht.

Als meer dan twee procent van de leerlingen in het samenwerkingsverband op speciale basisscholen ingeschreven staat, moeten de basisscholen binnen het samenwerkingsverband een deel van hun zorgmiddelen overdragen aan de speciale basisscholen. Dit stimuleert de basisscholen om zo veel mogelijk kinderen zorg op maat te bieden.

De resultaten van Weer Samen Naar School kunnen echter niet alleen op het conto van de financiële systematiek worden geschreven; dat is te kort door de bocht. Belangrijker is de constatering van de inspectie dat basisscholen er steeds beter in slagen om leerlingen onderwijs op maat te bieden. Ook de kwaliteit van de leerlingenzorg op de basisscholen gaat vooruit. De daling van het aantal leerlingen in de speciale basisscholen is dus ook toe te schrijven aan een betere zorgstructuur in de basisscholen.

Uiteindelijk is de beste remedie tegen plaatsingslijsten ervoor te zorgen dat meer leerlingen op de reguliere basisschool opgevangen kunnen worden. De komende jaren vergroot de klassenverkleining de mogelijkheden daartoe: de basisscholen krijgen hierdoor meer ruimte om recht te doen aan verschillen tussen onderbouwleerlingen.

De WSNS-systematiek leidt ertoe dat de betrokkenen op verschillende terreinen (personele, financiële en leerlingstromen) veel moeten plannen. Door de systematiek kunnen ongewenste neveneffecten ontstaan. Leerlingen worden bijvoorbeeld doorgeschoven van het ene samenwerkingsverband naar het andere. Hierdoor kan er onduidelijkheid bestaan over wie er verantwoordelijk is. Uiteindelijk is de leerling hier de dupe van. OCenW zal daarom een systeemdynamische analyse laten uitvoeren, om meer inzicht te krijgen in mogelijke neveneffecten van de WSNS-systematiek.

5. Verder moet natuurlijk alles gedaan worden om de samenwerkingsverbanden te helpen hun zorgstructuur en hun plaatsingssysteem verder te verbeteren. De onderwijsorganisaties zijn bereid gezamenlijk actie te ondernemen om de problematiek van de plaatsingslijsten op te lossen. Zij zijn ook betrokken bij de uitvoering van de kwaliteitsbevorderende maatregelen in dit plan van aanpak.

Aanpak

5.1 Samenwerkingsverbanden

Sinds augustus 1998 geldt het wettelijk kader van de Wet op het primair onderwijs (WPO). Samenwerkingsverbanden vallen sindsdien onder dit kader, moeten veel (nieuwe) taken uitvoeren en samen met veel actoren met soms uiteenlopende belangen één beleid maken. Alle samenwerkingsverbanden hebben de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan de organisatie en verbetering van de plaatsingsystematiek binnen het samenwerkingsverband. Deze systematiek omvat de logistieke planning van alle betrokkenen en loopt van het lange voortraject - voordat ouders een verzoek doen aan een Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) – tot en met de daadwerkelijke plaatsing op een sbao-school. De samenwerkingsverbanden kunnen zowel beleidsmatig als bestuurlijk nog sterker worden. Van alle samenwerkingsverbanden wordt gevraagd het komende jaar een analyse te maken van de leerlingenstromen, de personele stromen en de financiële stromen, opdat eventuele knelpunten in de meerjarige zorgcapaciteit worden verhelderd. Op basis van deze analyse stelt vervolgens elk samenwerkingsverband een projectmatig plan van aanpak samen om de knelpunten op te lossen, waarin ook de meerjarige zorgcapaciteit aandacht krijgt. Dit plan van aanpak wordt als bijlage bij het zorgplan van 2001 gevoegd (mei 2001). Het doel van deze aanpak is het beleidsvoerend vermogen van alle samenwerkingsverbanden te versterken.

Naast knelpuntenanalyses en het maken van een plan van aanpak wordt alle samenwerkingsverbanden gevraagd:

- in hun zorgplan een heldere beschrijving te geven van de procedure van het voortraject en van aanmelding bij de PCL tot en met plaatsing op een sbao-school. In het zorgplan moet het samenwerkingsverband ook opnemen hoe het verband plaatsingslijsten voorkomt en met welke maatregelen het de sbao-school in staat stelt om leerlingen tussentijds op te nemen. Onderzocht zal worden of de wettelijke voorschriften voor de schoolgids aanpassing behoeven, gericht op opname van een leesbare procedurebeschrijving voor ouders.
- te zorgen voor een adequate registratie van de plaatsingstijden: de tijd tussen het afgeven van een beschikking door een PCL en de feitelijke toelating tot een sbao-school. De samenwerkingsverbanden moeten aangeven wanneer voor welke leerling een PCL-beschikking is afgegeven en wanneer deze leerling is geplaatst op een sbao-school. Tevens moeten ze aangeven wat er met deze leerling is gebeurd gedurende de plaatsingstijd. Het samenwerkingsverband levert elk jaar voor 1 oktober de gevraagde gegevens over het afgelopen schooljaar aan de inspectie.
- informatie te leveren op aanvraag van door het ministerie aangewezen inhoudelijke experts.
- verantwoording af te leggen over de besteding van de extra middelen. Voor deze verantwoording zal worden aangesloten bij de Aanvraag Rijksvergoeding (AVR). Voor de centrale diensten die geen AVR indienen is artikel 4:80 van de Algemene Wet Bestuursrecht van toepassing. Deze samenwerkingsverbanden moeten vóór 1 april 2002 een financiële verantwoording en een activiteitenverslag indienen bij OCenW.

5.2 Samenwerkingsverbanden met grote problemen

Inhoudelijke experts benaderen de samenwerkingsverbanden met de grootste problemen (met de grootste plaatsingslijsten en/of grootste omvang van de deelname aan het speciaal basisonderwijs), met het aanbod om analyses uit te voeren naar de oorzaken van de problemen die zich voordoen (zie het organogram in de bijlage). De experts zien er vervolgens op toe dat het samenwerkingsverband bij de inzet van de middelen uitgaat van de analyse-uitkomst. De

experts doen hiervoor voorstellen op maat. De inhoudelijke experts ondersteunen dus deze samenwerkingsverbanden. Samenwerkingsverbanden zijn verplicht, met het oog op een rapportage van de experts aan OCenW, de experts de gevraagde informatie te leveren.

De samenwerkingsverbanden worden benaderd op basis van gegevens van het Inspectie-rapport (van oktober 1999) en kwantitatieve gegevens over het deelnamepercentage. Omdat deze informatie gedateerd is en omdat plaatsingslijsten kunnen veranderen, kunnen samenwerkingsverbanden zich ook zelf melden bij de inhoudelijke experts om analyses uit te laten voeren. Om hiervoor in aanmerking te komen, moet een samenwerkingsverband voldoen aan één van de volgende criteria:

- een deelnamepercentage aan het sbao van meer dan vier procent;
- plaatsingslijsten op, of na 1 oktober 1999.

5.3 Inhoudelijke experts

Het uitvoeringsoverleg WPO zal een kort analysekader samenstellen, waarmee de experts hun analyse kunnen beginnen. In het analysekader zal het gehele zorgtraject worden opgenomen. OCenW stelt vier inhoudelijke experts aan, ieder voor een halve werkweek. De taken van deze experts zijn:

- Algemene aanbevelingen doen aan alle 248 samenwerkingsverbanden over hoe ze plaatsingslijsten kunnen voorkomen en hoe ze de zorgcapaciteit binnen hun verband kunnen versterken. Hierbij wordt gedacht aan good practices op het coördinatorenkanaal van kennisnet.
- Samenwerkingsverbanden met (grote) problemen benaderen en ondersteunen bij de knelpuntenanalyse en het plan van aanpak, onder meer door op maat gerichte voorstellen te ontwikkelen.
- Een eindrapport samenstellen, waarin vooral wordt ingegaan op knelpunten die niet met reguliere bekostiging (en de extra impuls) kunnen worden opgelost (bijvoorbeeld bestuurskracht of cultuuromslag). In dit rapport doen de experts aanbevelingen over hoe deze knelpunten kunnen worden opgelost.

5.4 Informatie en analyse

De inspectie zal per 1 oktober 2000 opnieuw de plaatsingsproblematiek op speciale scholen voor basisonderwijs inventariseren. De inhoudelijke experts vullen deze inventarisatie aan met hun ervaringen en analyses. De experts zullen in hun eindrapport (april 2001) ingaan op de knelpunten die ze zijn tegengekomen.

Tot slot zullen het Instituut voor sociaal-wetenschappelijk beleidsonderzoek en advies (IVA) en het Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (ITS) een systeemanalyse uitvoeren van de oorzaken van de plaatsingslijsten, de relatie tussen die oorzaken en mogelijke versterkende en verzwakkende patronen. Deze systeemanalyse wordt aangevuld met scenario's over mogelijke manieren waarop de landelijke overheid, samenwerkingsverbanden en scholen in de toekomst op deze problematiek kunnen reageren. Het onderzoek zal eind december 2000 antwoord geven op de volgende vragen:

- Hoe ziet het systeem van stromen binnen het primair onderwijs eruit en hoe kan dit in een systeemdynamisch model worden gevat?
- Door welke tekortkomingen in dit systeem ontstaan plaatsingslijsten of kunnen in de nabije toekomst plaatsingslijsten ontstaan?
- Welke stromen en voorraden moeten beïnvloed worden (en hoe) om de plaatsingstijden te verkorten?

- Hoe kan door in te grijpen in het beleid het aantal leerlingen op de plaatsingslijsten verminderen?

Het Procesmanagement Primair Onderwijs (PMPO) en de inspectie voeren monitoring en evaluatie uit door respectievelijk een enquête onder de coördinatoren van de samenwerkingsverbanden en onderzoek op de scholen. Op basis van het nieuw op te zetten registratiesysteem (zie paragraaf 6.3) rapporteren de samenwerkingsverbanden jaarlijks (via de inspectie) aan OCenW over de duur van de plaatsingstijden per leerling voor de toelating tot de speciale scholen voor basisonderwijs.

Er zullen streefcijfers worden geformuleerd voor terugdringing van de plaatsingstijd voor toelating tot de sbao-scholen. Als nulmeting geldt de rapportage van de inspectie over het aantal leerlingen op een plaatsingslijst op 1 oktober 1999 (501 leerlingen). Een nulmeting voor de plaatsingstijd ontbreekt: hiervoor is nog geen registratiesysteem. In het schooljaar 2000-2001 zal een dergelijk systeem opgezet worden. Samenwerkingsverbanden die op basis van de gegevens in 2000-2001 de maximale plaatsingstermijn van drie maanden onderwijstijd niet weten te realiseren, zullen gericht werken aan de oplossing van knelpunten. Hiervoor ontvangen zij extra financiering op basis van resultaatgerichte afspraken.

5.5 Financieel kader

Het budget voor de extra eenmalige impuls plaatsingslijsten (f 18 miljoen) komt geheel ten goede aan de samenwerkingsverbanden. Voor de generieke maatregelen, genoemd in paragraaf 6, de inzet van de experts en de opzet van een managementinformatiesysteem (zie paragraaf 6.3) zullen resterende WSNS-middelen worden ingezet.

In 2000 worden middelen verdeeld onder de samenwerkingsverbanden op basis van een vast bedrag per samenwerkingsverband van f 20.000,-, aangevuld met een vast bedrag per leerling van circa f 8,-. Op die manier kunnen samenwerkingsverbanden met weinig leerlingen ook voldoen aan de generieke verplichtingen. De middelen worden geoormerkt voor maatregelen die bijdragen aan het voorkomen of terugdringen van plaatsingstijden.

Aangezien versnippering van de middelen voorkomen moet worden, is als aangrijpingspunt het samenwerkingsverband gekozen, en de centrale dienst van het samenwerkingsverband als adres voor betaling.

Vanaf 2001 worden nog resterende WSNS-middelen gebruikt om (ook hardnekkige) knelpunten weg te nemen die niet met de reguliere bekostiging op te lossen zijn. De analyses van de experts in het eindrapport zullen de basis vormen voor de extra middelen. De samenwerkingsverbanden die deze extra middelen ontvangen, zijn verplicht vastgestelde resultaten te behalen. OCenW ziet toe op de uitvoering. Verder is er accountantscontrole op de rechtmatigheid van bestedingen.

Tabel 2 *Meerjarig financieel overzicht (bedragen x f 1 miljoen)*

	2000	2001	2002
Plaatsingslijsten algemeen	12	6	-
Plaatsingslijsten specifiek	1,6	18,5	7

5.6 Wijziging Wet op het primair onderwijs

De Wet op het primair onderwijs wordt per 1 augustus 2002 gewijzigd. Nog dit jaar inventariseert en onderzoekt OCenW samen met het veld de gewenste wijzigingen. Daarbij is het vooral belangrijk te kijken hoe het streven om leerlingen binnen drie maanden te plaatsen in de wet kan worden vertaald, waarbij rekening gehouden moet worden met externe knelpunten (uitzonderingen).

Een wettelijke vertaling betekent dus niet dat leerlingen pas na drie maanden worden geplaatst. Leerlingen zouden zo spoedig mogelijk geplaatst moeten worden, doch uiterlijk binnen deze termijn. Om een goede uitvoering van dit wettelijke principe te garanderen in een zelfregulerend systeem, wordt de mogelijkheid onderzocht om belanghebbenden (ouders) invloed te geven op de plaatsingstermijn.

Ook onverwachte instroom (door bijvoorbeeld verhuizingen en grensverkeer) en de voorzieningen met een bovenregionale functie zullen deel uitmaken van de inventarisatie van de knelpunten in de WPO die het veld ervaart. De uitkomsten van deze inventarisatie zullen in het uitwerkingsoverleg worden besproken.

5.7 Globale planning

September – oktober 2000	Benoeming van inhoudelijke experts
Oktober 2000	Publicatie van een regeling in het Gele Katern
Oktober 2000	Verspreiding van een managementinformatiesysteem
December 2000 en april 2001	Betaalbaarstelling
Oktober 2000 – april 2001	Analyses van inhoudelijke experts
December 2000	Systeemdynamische analyse
Juni 2001	Nieuw arrangement voor 2001 - 2002 op basis van resultaten van de analyses, gericht op specifieke knelpunten.

6. Kwaliteitsbevorderende maatregelen

Versterking zorgcapaciteit

In de vorige paragraaf kwam de opbouw van de aanpak aan bod en werd ingegaan op specifieke maatregelen voor samenwerkingsverbanden met grote problemen. In deze paragraaf gaat het om maatregelen die bevorderen dat alle samenwerkingsverbanden de zorgcapaciteit binnen scholen zo snel mogelijk kunnen versterken.

6.1 Coördinatorenvereniging

Het is van belang dat knelpunten worden opgespoord in direct contact met het veld. Een zelforganisatie van coördinatoren van samenwerkingsverbanden is hierbij nuttig. Het Procesmanagement Primair Onderwijs (PMPO) zal op 11 oktober een conferentie organiseren voor de coördinatoren. Het PMPO zal samen met deze coördinatoren onderzoeken welke taken deze vereniging op zich kan nemen.

6.2 Coördinatorenkanaal op kennisnet

- Om de zorgcapaciteit van samenwerkingsverbanden te verbreden en te versterken is het initiatief genomen tot een coördinatorenkanaal Weer Samen Naar School op kennisnet. Via dit kanaal kunnen direct betrokkenen alle relevante informatie raadplegen en – via e-mail – met elkaar in collegiaal contact komen. Betrokkenen kunnen ict-programma's (gericht op de zorg aan leerlingen) downloaden die anderen hebben beproefd. Ook zullen er verbindingen naar internetadressen met relevante informatie op staan.

Het coördinatorenkanaal geeft directe, actuele en op de doelgroep toegesneden informatie die de deskundigheid van de coördinatoren bevordert. Het kanaal gaat op 11 oktober 2000 van start.

6.3 Managementinformatiesysteem

Fontys OSO (Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg) heeft een eenvoudig, geautomatiseerd managementinformatiesysteem ontwikkeld. Alle samenwerkingsverbanden krijgen dit aangeboden. Zij kunnen dit systeem gebruiken om informatie over de leerlingenstromen binnen het samenwerkingsverband te krijgen, maar ook als hulpmiddel bij het aanleveren van de gegevens aan de inspectie.

Het doel van dit systeem is het plaatsingsproces in beeld te brengen vanaf het moment dat een leerling wordt aangemeld bij de PCL tot het moment van daadwerkelijke plaatsing op school. Hiermee krijgen we een exact beeld van de plaatsingstijden tussen de aanmelding van de leerling op een sbao-school en de daadwerkelijke plaatsing. Het is daarbij voor samenwerkingsverbanden wenselijk om ook de tijd te registreren tussen het moment van aanmelding van de leerling bij de PCL tot de afronding van de beoordelingsprocedure bij de PCL. De inspectie verzamelt enkel de gegevens over de tijd die verstrijkt tussen aanmelding bij en plaatsing op de sbao-scholen.

In het registratiesysteem gaat het om de volgende procedurestappen:

- 1 Een leerling wordt aangemeld bij een PCL.
- 2 De PCL start de beoordelingsprocedure.
- 3 De PCL geeft uitsluitel.
- 4 De ouders melden de leerling aan bij een sbao-school.
- 5 De leerling wordt geplaatst op een sbao-school.

Bij deze procedure zijn veel actoren betrokken. Dit kan problemen opleveren. De PCL

registreert de leerling bij de stappen 1, 2 en 3. Vervolgens moeten scholen waar kinderen worden aangemeld zowel de aanmelding als de plaatsing doorgeven. Die informatie moet worden verwerkt door de PCL. De PCL moet weer alle informatie doorgeven aan de inspectie.

Daarom is het goed exact vast te leggen wie waarvoor verantwoordelijk is. De PCL speelt een centrale rol; deze beheert de registratie. Scholen moeten aan de PCL doorgeven dat een leerling is aangemeld en dat deze is geplaatst of afgewezen. Belangrijk is hierover binnen het samenwerkingsverband sluitende afspraken te maken. Om administratieve fouten te voorkomen (bijvoorbeeld een verkeerd adres) kan het onderwijsnummer op termijn van pas komen.

Met Fontys OSO is een implementatietraject afgesproken (met onder andere presentaties), dat vanaf oktober zal worden uitgevoerd. Onderdeel daarvan zijn een handleiding en een helpdesk.

6.4 De sbao-school

Om plaatsingslijsten te voorkomen, moet het gehele zorgbeleid binnen een samenwerkingsverband bekeken worden. Om ervoor te zorgen dat activiteiten in dit zorgbeleid worden ingebed, zodat er een meer blijvend resultaat ontstaat, brengt het PMPO een brochure uit. Die gaat in op de zorgfuncties in het algemeen en de positie van het sbao in het bijzonder. In deze brochure zijn ook good practices opgenomen. Het PMPO verspreidt de brochure eind september onder alle scholen, samenwerkingsverbanden, onderwijsbegeleidingsdiensten en pabo's.

Een maximale plaatsingstijd van drie maanden betekent dat leerlingen op een sbao-school in de loop van een schooljaar geplaatst moeten kunnen worden. Dit heeft consequenties als het gaat om het continu screenen van leerlingen, het opstellen van handelingsplannen en het aanpassen van de groepen. Hiervoor worden handreikingen ontwikkeld en good practices beschreven.

6.5 Ouders

Het is van belang dat ouders na de PCL-beslissing hun kind zo spoedig mogelijk aanmelden bij een sbao-school. Ouders zijn vervolgens degenen die het samenwerkingsverband moeten aanspreken als het gaat om spoed bij de plaatsing van hun kind op het sbao.

Er zal samen met de ouderorganisaties een apart traject worden gestart om de positie van de ouders te versterken. Er worden voorstellen ontwikkeld om ouders voor te lichten en te ondersteunen. Bovendien worden mogelijkheden onderzocht om de wettelijke positie van ouders te versterken als het gaat om de plaatsingslijsten WSNS. Het gaat uiteindelijk om zorg op maat voor het kind.

6.6 Handreikingen

Er komen verschillende handreikingen tot stand om samenwerkingsverbanden te ondersteunen in het versterken van de zorgcapaciteit op scholen:

- a. Modellen voor analyse en voorbeelden van plannen van aanpak.
- b. Handreikingen die uitgewerkt moeten worden:
 - zorgstructuur: beleidsmatige thema's en concretisering naar inhoud; succesvolle aanpakken voor het basisonderwijs, veelverwijzende basisscholen, bao-bao-verplaatsingen, terugplaatsen, tijdelijke plaatsingen;
 - PCL: breder kader in het zorgplan om ook andere keuzes te kunnen maken dan de beschikking sbao;

- sbao: flexibeler instroom, modellen qua organisatie, bekostiging, een lijn voor de korte en langere termijn, bijvoorbeeld heterogene in plaats van homogene groepen;
- good practices voor de opvang van jonge risicoleerlingen.

6.7 Samenwerking onderwijs en jeugdzorg

Het Expertisecentrum samenwerking Onderwijs & Jeugdzorg ondersteunt vormen van structurele samenwerking tussen het onderwijs en de jeugdzorg. Op 5 oktober is de startconferentie. De samenwerking van onderwijs en jeugdzorg kan de zorgcapaciteit van scholen versterken. In een project van het expertisecentrum worden pilots van goede samenwerking gevolgd en beschreven en wordt deze good practice verspreid naar de samenwerkingsverbanden en de bureaus voor jeugdzorg.

6.8 Deskundigheidsbevordering

Deskundigheidsbevordering is belangrijk om blijvende effecten te sorteren. Er komt een overzicht van relevante opleidingstrajecten beschikbaar voor belanghebbenden. Waar hiaten in deskundigheidsbevordering zijn, kunnen opleidingstrajecten worden opgezet. Het coördinatorenkanaal op kennisnet zal bij de deskundigheidsbevordering een centrale rol spelen.

6.9 Voorlichting

Er wordt voorlichting gegeven aan besturen, coördinatoren, directeurs van (s)bao-scholen en PCL-leden. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de voorlichtingsmogelijkheden van de deelnemers aan het uitvoeringsoverleg en van de nieuwsbrief voor coördinatoren.

6.10 Deelname aan conferenties en bijeenkomsten

Ter ondersteuning van de samenwerkingsverbanden zullen conferenties en bijeenkomsten worden georganiseerd.

- Specifieke 'plaatsingslijstbijeenkomsten', waarbij oorzaken en oplossingen worden besproken (medio 2001).
- PCL-conferenties: 20, 25 en 27 september 2000.
- Coördinatoren WSNS-conferentie: 11 oktober 2000.
- Conferentie LVSO (Landelijke Vereniging Speciale Onderwijszorg)/AVS (Algemene Vereniging van Schoolleiders): 10 november 2000.
- Drie regionale conferenties: de OSO (Opleidingen Speciaal Onderwijs) organiseren deze in het voorjaar van 2001.
- Bijeenkomsten voor besturen: nader te bepalen.
- Najaarsconferentie Interstudie, Algemene Onderwijsbond, VOS/ABB (Vereniging voor openbare en algemeen toegankelijke scholen): 22 en 24 november.

Bijlage 1 Organogram

